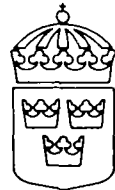

Utbildningsutskottets betänkande

1988/89:UbU4

Vissa skolfrågor

1988/89
UbU4

I detta betänkande behandlas ett antal motioner, vilka väckts under den allmänna motionstiden vid riksmötet 1987/88. Vidare behandlas i detta betänkande ett förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1988/89:4 (utbildningsdepartementet) om skolans utveckling och styrning.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1988/89:4 om skolans utveckling och styrning bl.a. föreslagit att riksdagen medger sådan avvikelse från dels föreskrifterna i 2 kap. 3 § skollagen (1985:1100), dels de av riksdagen beslutade grunderna (prop. 1985/86:10, UbU 1985/86:6, rskr. 1985/86:39) att de ledamöter och suppleanter i länskolnämnderna som skall utses för tiden fr.o.m. den 1 januari 1989 får förordnas för en av regeringen bestämd tid.

Motionerna

1987/88:Ub201 av Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en grundlig översyn av mobbningen i skolan samt förslag om aktiviteter för att hindra dessa tendenser i våra skolor.

1987/88:Ub204 av Rune Evensson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade regler för tillsättande av lärartjänster.

1987/88:Ub214 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans brottsförebyggande roll.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Ju804.

1987/88:Ub221 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att lämna kommunerna föreskrifter och anvisningar angående utformningen av skolmåltidsverksamheten.

1987/88:Ub227 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen

begär förslag till ett åtgärdsprogram i syfte att förbättra lärarnas arbetssituation.

1987/88:Ub239 av Lars De Geer m.fl. (fp, m, c, vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till hur skolor av Drevdagens typ med lämpliga åtgärder kan garanteras fortsatt undervisning i det allmännas regi.

1987/88:Ub242 av Charlotte Branting och Barbro Sandberg (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försök med ökad grundbemanning i grundskolan.

1987/88:Ub246 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tryggare skolmiljö.

1987/88:Ub250 av Ulla Tillander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående otryggheten i skolan.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:So620.

1987/88:Ub259 av Nils T Svensson och Lennart Nilsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring i skolförordningen såvitt avser läsårets förläggning.

1987/88:Ub294 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

3. att riksdagen beslutar ändra skollagen avseende skolmåltider, i enlighet med vad som i motionen anförts.

1987/88:Ub304 av Catarina Rönnung m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en allmän utbildningslinje för optiker vid högskolan.

1987/88:Ub305 av Stina Gustavsson m.fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om schemalagd skollunch och basstandard för skolmåltider.

1987/88:Ub311 av Elisabeth Fleetwood (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att meddela klara föreskrifter om elevs rätt att på grund av etiska, religiösa eller andra skäl ej delta i undervisningen i avsnitt gällande avlivande och/eller dissektion av djur.

1987/88:Ub337 av Ulla Tillander m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärarnas arbetsmiljö,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder för att skolan skall utgöra en bra arbetsmiljö för både personal och elever,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen

anförts om behovet av översyn av de lagar och förordningar som gör det tveksamt för lärare att ingripa i kontroverser inom skolan.

1987/88:Ub351 av Charlotte Branting och Barbro Sandberg (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående hemspråksundervisningen.

1987/88:Ub353 av Rune Ångström m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att konstskolan BASIS ställs under statlig tillsyn enligt de villkor som skolöverstyrelsen utformat i sin remisskrivelse samt att den aktuella utbildningen uppförs på den i 4 kap. 1 § studiestödsförordningen (1978:418) omnämnda bilagan.

1987/88:Ub360 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

6. att riksdagen hos regeringen begär ett förslag till statsbidragssystem som innebär att bidragen för hemspråksträning och hemspråksundervisning slås samman i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Sf534.

1987/88:Ub361 av Pär Granstedt m.fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om schemalagda skolmältider.

1987/88:Ub376 av Alf Svensson (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om kvalitetshöjande åtgärder inom hemspråksundervisningen,

2. att riksdagen beslutar uttala att resurserna för hemspråksundervisningen inte skall slås ihop med andra resurser för grundskolan och att resurserna skall på ett likvärdigt sätt avse grundskolans samtliga stadier.

1987/88:Ub377 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen (SÖ) får i uppdrag att ta initiativ för att finna en för barn och föräldrar acceptabel lösning på skolfrågan i Drevdagen.

1987/88:Ub399 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentutbildning i skolan.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Jo528.

1987/88:Ub634 av Ingela Mårtensson och Börje Stensson (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om SÖ:s anvisningar i vad avser djurförsök i undervisningen.

1987/88:Ub806 av Carl Bildt m.fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att öka resurserna på mellanstadiet,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade regler för anpassad studiegång.

1987/88:Ub810 av Björn Samuelson (vpk) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samarbetsprojekt rörande grundskolan och grundskolläraryrket.

1987/88:K403 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barn och datorer.

1987/88:Ju31 av Per-Olof Strindberg m.fl. (m) vari — vari såvitt nu är i fråga — yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om familjens och skolans betydelse i det brottsförebyggande arbetet (delvis).

Utskottet

I det följande behandlas ett antal motioner, som väckts under den allmänna motionstiden vid riksmötet 1987/88. Utskottet tar upp dem under rubriker: Skolans arbetsmiljö m.m., Skolmältidsverksamhet m.m., Vissa lärarfrågor, Vissa resursfrågor och Övriga frågor.

Skolans arbetsmiljö m. m.

Frågor om *arbetsmiljön i skolan* tas upp i ett antal motioner. I motion 1987/88:Ub246 (fp) yrkande 24, 1987/88:Ub250 (c) och 1987/88:Ub201 (fp) anfördes att mobbning och våld är vanliga företeelser i dagens skola och att de har en tendens att öka. Dessutom synes mobbningen vara mer aggressiv än tidigare. Detta leder till att många elever dagligen känner sig otrygga och får dålig självkänsla i skolan. För lärarna är mobbning och våldsinslag i skolan ett arbetsmiljöproblem. Skolan måste, anser motionärerna, ges möjligheter att hävda disciplin och god ordning, så att alla elever — inte minst de svagpresterande — kan få arbetsro. I motion 1987/88:Ub201 begärs förslag till åtgärder mot mobbningen i skolan.

I motionerna 1987/88:Ub337 (c) yrkandena 1 och 2 samt 1987/88:Ub227 (c) uppmärksammas särskilt lärarnas arbetsmiljö. Många lärare upplever att arbetet i skolan blivit alltmer påfrestande, vilket bl.a. tagit sig uttryck i högre sjukfrånvaro. Mot denna bakgrund måste statsmakterna, hävdar motionärerna, ta ett större ansvar för arbetsmiljön i skolan. I motion 1987/88:Ub227 begärs förslag till ett åtgärdsprogram i syfte att förbättra lärarnas arbetssituation.

Med anledning av motionerna vill utskottet först hänvisa till sin tidigare behandling av frågor om mobbning och lärarnas arbetssituation vid riksmötet 1986/87 (UbU 1986/87:12 (1) s. 8—12). Utskottet konstaterade bl.a. att skolöverstyrelsen (SÖ) i december månad 1986 tillkallat en central samverkansgrupp om skolans arbetsmiljö med tonvikt lagd på insatser mot våld

och mobbning. Utskottet framhöll vidare att det är väsentligt att frågan om mobbning inte bara får en tillfälligt ökad uppmärksamhet utan att den förankras i det dagliga skolarbetet.

Utskottet vill därtill lägga följande.

Under år 1988 har nyssnämnda samverkansgrupp med företrädare för lärar- och skolledarorganisationer, Elevorganisationen samt Riksförbundet Hem och Skola genom SÖ publicerat ett omfattande studiematerial om skolans arbetsklimat (Våldet och skolans arbetsklimat SÖ B 88:1, Skolans arbetsklimat — Vad kan vi göra?, Skolans arbetsklimat — studiehäfte.) SÖ och samverkansgruppen framhåller däri att det inte finns några enkla och generella metoder för att komma till rätta med mobbning samt vålds- och arbetsmiljöproblem i skolan. Inte heller, anses det, är detta ett område där problem kan lösas med centrala föreskrifter och påbud. I ett inledande avsnitt till en av de ovan nämnda skrifterna ger dock SÖ och samverkansgruppen sina samlade rekommendationer till kommuner, skolledning och skolpersonal under rubrikerna: Skolans fostrande roll måste få stöd, Individualisering och medansvar, Etiska och andra förebyggande inslag i undervisningen, Yttre miljö och samarbetsklimat, Hem och Skola måste samverka samt Ledning och ansvarsfördelning inom skolan.

Utskottet vill i detta sammanhang även peka på en nyligen redovisad undersökning om hur lärare ser på sin yrkesroll (Att vara lärare, SÖ R 88:37/Rapporter, september 1988). Undersökningen, som utförts på uppdrag av SÖ, har även syftat till att belysa de villkor under vilka lärare arbetar i grundskolan. Beträffande den psyko-sociala arbetsmiljön i skolan redovisas följande i rapporten (s. 8):

Huvudintrycket från denna undersökning liksom från andra undersökningar som genomförts, är ändå att grundskolan är en lugn och trygg miljö för såväl barnen som för lärarna. Att oro och våld finns på sina håll innebär inte att detta är något som generellt kännetecknar den svenska grundskolan.

Men ett annat huvudintryck från denna undersökning är att läraryrket är psykiskt påfrestande. Skolan är en mycket kontakttät miljö där det inte finns några möjligheter för någon berörd att undandra sig ständiga möten mellan barn, och mellan barn och vuxna och mellan vuxna. Det vore märkligt om det inte då och då skulle uppstå slitningar och konflikter.

Det mesta av uppmärksamheten har varit knutet till det öppna våldet eller hotet om våld. Av lärarnas svar i denna undersökning framgår att såväl hot om våld som faktiskt våld förekommer. Det har drabbat ungefär var sjätte lärare någon gång. I de flesta fall tycks hot- eller våldssituationer uppstått när lärare har fullgjort sin skyldighet att försöka avstyra bråk mellan elever eller i övrigt försökt upprätthålla ordningen.

Utskottet förutsätter att skolmyndigheterna med bl.a. detta material som underlag även i fortsättningen kommer att följa frågorna om skolans arbetsmiljö med uppmärksamhet. Även på det lokala planet bör undersökningen ligga till grund för diskussioner och åtgärder i syfte att främja en god arbetsmiljö i skolan.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub201, 1987/88:Ub227, 1987/88:Ub246 yrkande 24, 1987/88:Ub250

samt 1987/88Ub:337 yrkandena 1 och 2. Det är för alla berörda viktigt att arbetsmiljöfrågorna i skolan får fortsatt uppmärksamhet.

1988/89:UbU4

I motionerna 1987/88:Ub214 (m) och 1987/88:Ju31 (m) yrkande 5 delvis tas *skolans brottsförebyggande arbete* upp. Det är angeläget, menar motionärerna, att skolans betydelse för fostran lyfts fram och att lärarna får tydliga signaler från statsmakterna om att dessa frågor är viktiga. Även om föräldrarna har huvudansvaret för barnens fostran bör skolan på olika sätt stötta föräldrarna. Detta kan ske genom att eleverna fostras till goda arbetsvanor, till att hålla tider och att hålla ordning i skolans lokaler. Skolan måste också i undervisningen behandla de lagar och moraliska och etiska regler som är grundläggande i vårt samhälle. Enligt motionärerna är det naturligt att lärarna i sina samtal med föräldrarna upplyser dem om barnens ordning och uppförande i skolan. I motion 1987/88:Ub337 (c) yrkande 3 hemställs att en översyn bör göras av lagar och förordningar som gäller för lärares ingripande i akuta kontroverser i skolan.

Med anledning av motionerna vill utskottet anföra följande.

Skolan skall genom skolarbetet och i samarbete med hemmen fostra eleverna till ansvar, till goda arbetsvanor och till ett demokratiskt handlings sätt enligt såväl skollagen som gällande läroplaner för ungdomsskolan. Den grundsyn som bör prägla skolans arbete i dessa frågor står också att finna i läroplanerna (jfr Lgr 80 s. 16—19). Enligt utskottets mening bör även dessa frågor diskuteras och ges ett konkret innehåll med utgångspunkt i lokala förhållanden. Det studiematerial om skolans arbetsklimat och den undersökning om lärarnas arbetsförhållanden som redovisats ovan bör även i detta avseende vara till nytta.

När det gäller lärares rätt att ingripa vid akuta konflikter i grundskolan har denna fråga aktualiserats genom ett mål i högsta domstolen mellan en lärare och riksåklagaren angående misshandel. Högsta domstolen har beslutat att SÖ skall avge yttrande i målet. I sitt yttrande (116-88:1551) den 22 augusti 1988 redovisar SÖ bl.a. vilka bestämmelser m.m. som gäller för grundskolan, skolans mål och arbetssätt enligt skollagen och läroplan för grundskolan (Lgr 80) samt lärares ansvar och uppgifter. SÖ anför vidare:

Som framgått av redogörelsen ovan har läraren ett komplicerat arbete, där det fostrande, elevcentrerade inslaget är betydande. I denna yrkesroll ligger självklart en tillsynsplikt. Denna måste enligt SÖ:s uppfattning innefatta bl.a. en rätt för läraren att i ordningssyfte fatta tag i en elev med ett fast grepp, om eleven inte gör vad läraren säger till om. Givetvis får läraren därmed inte skada eleven. I en skola där ofta många hundra elever vistas samtidigt är det ofrånkomligt att det då och då uppkommer bråk och missämja. Särskilt händer detta under tid när undervisning inte pågår och eleverna vistas på skolgården eller i andra allmänna utrymmen i skolan. I sådana fall måste skolpersonal kunna ingripa för att upprätthålla ordningen och förhindra att våld sprider sig. Skolpersonalens funktion i detta sammanhanget är enligt SÖ:s mening jämförbar med den som en ordningsvakt har på allmänna platser eller inrättningar av olika slag.

SÖ anser mot denna bakgrund att läraren i fråga handlat helt rimligt när han sökt ingripa i den aktuella situationen.

Mot denna bakgrund och med hänvisning till vad som i övrigt anförts

anser utskottet att det inte finns anledning för riksdagen att nu göra ett särskilt uttalande i berörda frågor, varför motionerna 1987/88:Ju31 yrkande 5 delvis, 1987/88:Ub214 och 1987/88:Ub337 yrkande 3 avstyrks.

Skolmåltidsverksamhet m.m.

I ett antal motioner framförs olika förslag till *utformning av skolmåltidsverksamheten*. I motionerna 1987/88:Ub305 yrkande 1, 1987/88:Ub361 yrkande 23 och 1987/88:Ub399 (samtliga c) betonas vikten av goda kost- och matvanor. De har betydelse för hälsa, välbefinnande och prestationsförmåga, anser motionärerna. En bra frukost och skollunch är nödvändiga förutsättningar för att eleverna skall kunna tillgodogöra sig undervisningen i skolan. Mot denna bakgrund bör schemalagd skollunch införas. SÖ bör vidare få i uppdrag att tillsammans med Svenska kommunförbundet, utarbeta en basstandard för skolmåltider. I motion 1987/88:Ub221 (c) föreslås att SÖ skall få regeringens uppdrag att lämna kommunerna föreskrifter och anvisningar om utformningen av skolmåltidsverksamheten. Slutligen görs en kritisk granskning av vissa förhållanden inom skolmåltidsverksamheten i motion 1987/88:Ub294 (vpk). Motionärerna anser att det i skollagen skall skrivas in att eleverna utan kostnad skall ha tillgång till skolmåltider motsvarande minst en tredjedel av det dagliga näringsbehovet (yrkande 3).

Utskottet hänvisar till sin tidigare behandling av frågor i vad gäller skolmåltiden (UbU 1986/87:2 s. 20 och UbU 1986/87:12 (1) s. 15).

SÖ har haft regeringens uppdrag att sammanställa erfarenheter av samt kartlägga och redovisa förutsättningarna för schemalagd skollunch. Uppdraget kommer att redovisas under hösten 1988 genom information till kommuner och skolor. Som underlag för SÖ:s ställningstagande har pedagogiska institutionen vid Umeå universitet genomfört en undersökning i tio kommuner om högstadieelevernas skollunch. Syftet har bl.a. varit att utifrån en analys av kommunernas och skolornas målsättning i denna fråga kartlägga elevernas matsituation. En rapport med ett omfattande statistiskt material har avlämnats i februari månad 1988. Enligt vad utskottet fått veta har ca 100 skolor i landet för närvarande någon form av schemalagd skollunch.

För överläggningar om skolmåltidsverksamheten har enligt vad utskottet erfarit en arbetsgrupp bildats med företrädare för SÖ, livsmedelsverket, socialstyrelsen och Svenska kommunförbundet.

Beträffande yrkande 3 i motion 1987/88:Ub294 konstaterar utskottet att det inte föreligger någon lagstadgad skyldighet att låta eleverna få kostnadsfria skolmåltider. Utskottet är inte berett att föreslå riksdagen någon ändring härvidlag. Med hänvisning härtill och till vad utskottet anfört i vad gäller regeringens uppdrag till SÖ om schemalagd skollunch föreslår utskottet att motionerna 1987/88:Ub221, 1987/88:Ub:294 yrkande 3, 1987/88:Ub305 yrkande 1, 1987/88:Ub361 yrkande 23 och 1987/88:Ub399 avslås av riksdagen.

Vissa lärarfrågor

Vikariefrågan i skolan uppmärksammas i motion 1987/88:Ub242 (fp) yrkande 2. Motionärerna anser att systemet med korttidsvikarier är oförenligt

med en god kvalitet på undervisningen. Eleverna måste garanteras undervisning av väl förberedda och kompetenta lärare. Det är vidare oacceptabelt att undervisning måste inställas till följd av att vikarie inte kan anskaffas vid förfall för den ordinarie läraren. Enligt motionerna bör grundskolan ges en sådan grundbemanning att i praktiken all undervisning tillgodoses av fast anställda lärare. En omfattande *försöksverksamhet med ökad grundbemanning i grundskolan* bör startas.

Utskottet vill hänvisa till sin behandling av frågor om vikariat på lärartjänst vid riksmötet 1986/87 (UbU 1986/87:12 (s. 12 ff.) där en redovisning görs av bestämmelserna om lärarvikarie. Därutöver vill utskottet lägga till följande.

Utskottet vill erinra om att styrningsberedningen (dir. 1987:16) haft i uppgift att bl.a. diskutera principiella avvägningar när det gäller hur kostnadsansvaret för skolan skall fördelas mellan stat och kommun (SOU 1988:20). Enligt utskottets uppfattning kan frågan om en ökad grundbemanning i grundskolan genom flera fasta vikarier och finansieringen därav inte ryckas ut ur det större sammanhang som frågan om ett nytt statsbidragssystem för grundskolan utgör. Då styrningsberedningens förslag till förändringar i statsbidragssystemet för grundskolan för närvarande remissbehandlas (jfr prop. 1988/89:4 s. 5) finner utskottet inte skäl för riksdagen att nu göra ett uttalande i den här aktuella frågan. Motion 1987/88:Ub242 yrkande 2 avstyrks av utskottet.

I motion 1987/88:Ub204 (s) konstateras att nuvarande bestämmelser om tillsättning av lärartjänster medför problem i många kommuner i samband med skolstarten. Anledningen är att en lärare kan lämna en tjänst i en kommun och tillträda en ny en tjänst i annan kommun med mycket kort varsel. Då en ny tjänst accepteras upphör det tidigare förordnandet med omedelbar verkan. Motionären anser att reglerna för *tillsättning av lärartjänster* bör ändras så att även dessa tjänster kommer att omfattas av en uppsägningstid om minst en månad.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Den av motionären aktualiserade frågan har behandlats av skolförfattningsutredningen i betänkandet (SOU 1986:11) Enklare skolförfattningar. Utredningen påtalar att det finns problem med nuvarande ordning, men att införandet av en föreskrift om uppsägningstid för lärare skulle kunna skapa nya problem med lärarbyten under pågående termin i två kommuner i de fall då en lärare tillträder en ny tjänst vid läsårets början. En generell föreskrift om skyldighet för lärare att iakttä uppsägningstid skulle vidare innebära avsteg från vad som enligt lagen om offentlig anställning (LOA, SFS 1976:600) gäller för statligt reglerade tjänster i allmänhet.

Enligt vad utskottet erfarit bereds för närvarande frågan om en ny personalförordning för skolväsendet inom regeringskansliet på grundval av bl.a. skolförfattningsutredningens förslag. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub204.

Vissa resursfrågor

Enligt motion 1987/88:Ub806 (m) yrkande 10 behövs ökade *resurser för undervisningen på grundskolans mellanstadium*. Motionärerna önskar att

medel för ändamålet förs över till grundskoleanslaget från anslaget Särskilda insatser inom skolområdet.

Utskottet har under föregående riksmöte (jfr UbU 1987/88:14 s. 6) avstyrkt ett likartat motionsyrkande med hänvisning till de vittgående konsekvenser som ett genomförande av förslaget skulle få för dels de samordnade, regionala utbildningsinsatser som planeras för elever med handikapp eller andra särskilda behov, dels regionala åtgärder för flerhandikappade elever i särskolan. Riksdagen anslöt sig till denna bedömning. Motion 1987/88:Ub806 yrkande 10 avstyrks med samma motivering som under föregående riksmöte.

Frågan om *bidragssystemet för hemspråksundervisningen* i skolan tas upp i fyra yrkanden. I motion 1987/88:Ub360 (fp) yrkande 6 begärs förslag till ett statsbidragssystem som innebär att bidraget till hemspråksträningen i förskolan och bidraget till hemspråksundervisningen i grundskolan slås samman och fördelas som schablonbidrag till kommunerna. På så sätt blir det enligt motionärerna lättare för kommunerna att göra en långsiktig planering av stödet till enskilda invandrabarn och att exempelvis prioritera hemspråksträningen i förskolan. I motionerna 1987/88:Ub351 (fp) och 1987/88:Ub376 (c) anförs att resurserna för hemspråksundervisningen inte får minska. Motionärerna refererar till den översyn av bl.a. statsbidraget till hemspråksundervisningen som SÖ utfört på uppdrag av regeringen och där det bl.a. föreslås att resursen för hemspråksundervisningen skall ingå i förstärkningsresursen. Detta är enligt motionärerna ingen bra lösning då hemspråksundervisningen skulle kunna komma i en konkurrenssituation vid fördelningen av förstärkningsresursen. I motion 1987/88:Ub376 begärs dels förslag till kvalitetshöjande åtgärder inom hemspråksundervisningen (yrkande 1), dels att resurserna för hemspråksundervisningen på ett likvärdigt sätt skall avse grundskolans samtliga stadier (yrkande 2).

Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare behandling av yrkanden när det gäller statsbidrag för hemspråk (jfr UbU 1984/85:12, UbU 1984/85:149 och UbU 1987/88:6 s. 2 f.).

Utskottet vill ånyo erinra om att styrningsberedningen i betänkandet (SOU 1986:20) En förändrad ansvarsfördelning och styrning på skolområdet har lagt fram förslag till *förändringar i statsbidragssystemet för grundskolan*. Förslaget remissbehandlas för närvarande. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub351, 1987/88:Ub360 yrkande 6 samt 1987/88:Ub376 yrkandena 1 och 2. En ökad samverkan på det lokala planet när det gäller förskolan och grundskolan är av största vikt vid planeringen och genomförandet av samhällets insatser för invandrabarnen.

I motionerna 1987/88:Ub377 (c) och 1987/88:Ub239 (fp, m, c, vpk) tas *skolfrågan i Drevdagen* upp. I den förstnämnda motionen begärs att SÖ får regeringens uppdrag att ta initiativ till att finna en för barn och föräldrar acceptabel lösning på skolfrågan i Drevdagen i Älvdalens kommun. I motion 1987/88:Ub239 begärs förslag till hur skolor i glesbygd med lämpliga åtgärder kan garanteras fortsatt undervisning i det allmännas regi. Yrkandet tar sin utgångspunkt i skolsituationen i Drevdagen.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

Beslut om skolenhet för kommunens grundskola fattas av kommunen själv enligt 2 kap. 1 § grundskoleförordningen. Trots ett sådant beslut får länskolnämnden, om det finns särskilda skäl, besluta att skolenhet skall anordnas eller dras in fr.o.m. nästkommande läsår. Fördelningen av eleverna på skolenheter skall göras av skolstyrelsen, om inte annat är särskilt föreskrivet. Fördelningen av eleverna skall ske "med hänsyn till vad som är ändamålsenligt från kommunikationssynpunkt, till vad som krävs för att effektivt utnyttja lokaler och andra utbildningsresurser samt till elevers och föräldrars önskemål" (2 kap. 2 § grundskoleförordningen). Länskolnämnden får meddela föreskrifter om fördelningen på skolenheter.

Utskottet har inhämtat att en samverkansgrupp med företrädare för SÖ och vissa länskolnämnder har bildats för att närmare studera skolfrågor i glesbygd. Samverkansgruppens arbete är koncentrerat till utvecklingsprojekt beträffande organisation och undervisning i skolor i dels genuina glesbygder, dels glesbebyggelse med sjunkande elevunderlag. Utgångspunkten för arbete är bl.a. kravet på en likvärdig utbildningsstandard, skolans betydelse för bygden i socialt och kulturellt hänseende samt frågan om en decentraliserad skolorganisation med ökad betoning av målstyrning.

Skolfrågan i Drevdagen har aktualiserats hos justitieombudsmännen (JO) senast i april 1988 genom två anmälningar. JO har i anledning av dessa anmälningar fattat beslut i ärendet den 12 september 1988 (Dnr 800-1988, 1019-1988). JO emotser senast den 1 januari 1989 besked om vilka åtgärder skolstyrelsen och länskolnämnden vidtagit med avseende på barnens framtida skolgång. Om myndigheterna inte ger tillfredsställande besked, har JO uttalat att saken på JO:s initiativ kan tas upp på nytt.

Riksdagen har beslutat om anslagssystem för skolan och allmänna riktlinjer för verksamheten. Med utgångspunkt häri har regeringen utfärdat bestämmelser. Frågan om barnens i Drevdagen skolgång har, som redovisats, aktualiserats hos JO och ännu inte avslutats där. Med den arbetsfördelning som råder mellan riksdag, regering och myndigheter är detta inte ett ärende vari riksdagen fattar beslut. Mot denna bakgrund finner utskottet ingen anledning att föreslå riksdagen att vidta någon särskild åtgärd i denna fråga, varför motionerna 1987/88:Ub377 och 1987/88:Ub239 avstyrks. Frågor om ett nytt statsbidragssystem för grundskolan avser utskottet att behandla i ett senare sammanhang.

Övriga frågor

I motion 1987/88:Ub259 (s) om *läsårets förläggning* föreslås att skolförordningen bör ändras så att "läsåret bör börja senast i september och sluta senast i juni". En sådan ordning skulle ge möjlighet att förkorta höstterminen och förlänga vårterminen med några veckor. Motionärerna anser att nuvarande förläggning av sommarlovet inte passar stora föräldrargrupperns semestertider. Vidare skulle en förkortning av höstterminen, som enligt motionären upplevs som lång och arbetsam av många, innebära en positiv förändring för skolans arbete.

Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare behandling av läsårets plane-

ring och omfattning (UbU 1981/82:13, rskr. 1981/82:192). Utskottet vill vidare erinra om gällande bestämmelser om lärotider m.m. i grundskoleförordningen (4 kap. 5 §) resp. gymnasieförordningen (2 kap. 12 §), där det anges att läsåret skall börja i augusti och sluta senast i juni. Skolstyrelsen bestämmer datum för höstterminens resp. vårterminens början och slut.

Utskottet anser att bestämmelserna i gällande förordningar ger tillräckligt utrymme för skolstyrelsen att förlägga ferietiden efter lokala förhållanden. Utskottet finner dock ett värde i att en viss samordning sker mellan kommuner när det gäller planeringen av läsåret. Med hänvisning härtill och då utskottet i övrigt inte funnit att något nytt har framkommit i ärendet som kan föranleda riksdagen att ändra sitt ställningstagande i vad gäller läsårets planering, avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub259.

Enligt motionerna 1987/88:Ub311 (m) och 1987/88:Ub634 (fp) yrkande 3 bör elever, som av etiska, religiösa eller andra skäl inte anser sig kunna närvara vid *djurförsök i undervisningen* befrias från sådana övningar. SÖ bör få i uppdrag att meddela klara föreskrifter om elevers rätt att inte behöva närvara vid eller delta i djurdissektioner i undervisningen.

Utskottet har tidigare behandlat likartade motionsyrkanden beträffande grundskolan och gymnasieskolan (senast i UbU 1987/88:3 s. 11 f.). Utskottet har därvid redovisat vilka bestämmelser som finns på området samt SÖ:s specialinformation (Dnr 400-84:1059) i frågan, vilken sänts ut till samtliga skolor, skolstyrelser och länskolnämnder. Utskottet har kunnat konstatera att området är noga reglerat och att gällande bestämmelser är så utformade att obehagliga upplevelser för eleverna inte skall behöva äga rum. Utskottet har utgått från att lärarens förmåga att bedöma elevernas reaktion i en viss situation inte skall leda till att elever mot sin vilja tvingas bevittna något som de finner stötande. Utskottet har mot denna bakgrund inte varit berett att medverka till att vissa utbildningsmoment i skolan generellt skall anges som frivilliga. Utskottet finner inte heller nu någon anledning att inta annan ståndpunkt, varför motionerna 1987/88:Ub311 och 1987/88:Ub634 yrkande 3 avstyrks.

I motion 1987/88:K403 (fp) om data- och integritet tas även frågor upp om skolans dataundervisning (yrkande 11). Motionärerna anser att skolan behöver *pedagogiskt anpassad programvara för grundläggande datautbildning* och att det är lärarna som skall formulera kraven för detta. Det är vidare särskilt viktigt att lärare i humanistiska och sociala ämnen uppmärksammas på de nya möjligheter som användandet av datorer i undervisningen ger. Åtgärder bör vidtas för att öka flickors intresse för användningen av datorer i utbildningen. Det är enligt motionärerna viktigt att också informera föräldrar och barn om den negativa inverkan som vissa datorspel kan ha.

Med anledning av motionen vill utskottet anföra följande.

Frågan om att utveckla goda programvaror för dataundervisningen kan enligt utskottets uppfattning inte ses isolerad från den övriga utvecklingen på datorområdet inom skolan. Utskottet vill erinra om de åtgärder i vad gäller skolans dataundervisning varom riksdagen fattat beslut vid föregående riksmöte (prop. 1987/88:100 bil. 10, UbU 1987/88:13, rskr. 1987/88:366,

UbU 1987/88:14 (1,5,6), rskr. 1987/88:304, UbU 1987/88:16, rskr. 1987/88:367, UbU 1987/88:18 (5), rskr. 1987/88:242). Dessa beslut har bl.a. berört frågor om datorn som pedagogiskt hjälpmedel, pedagogisk ledningsförstärkning för datafrågor samt investeringar i datautrustning och programvara för skolan. Regeringens förslag till åtgärder har grundats på det handlingsprogram för datautbildningen som en arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet tagit fram och som redovisats i promemorian (DsU 1986:10) Handlingsprogram för datorutbildningen i skolan, vuxenutbildning och lärarutbildning.

En särskild arbetsgrupp — dataprogramgruppen — för dataprogramutveckling inom skolans området har avlämnat rapporten (Ds 1988:40) Dataprogram och deras användning i utbildningen. Dataprogramgruppen har i sitt arbete haft en mycket bred inriktning — från grundskolans lågstadium till gymnasieskolans påbyggnadsutbildningar. Preciserade krav på dator-tillämpningar för olika ämnen, ämnesgrupper och utbildningar i skolan har framförts. Särskilda utvecklingsinsatser har gjorts mot ämnesområdena teknik, matematik, naturorientering, samhällsorientering, ekonomi, språk, musik och bild samt vissa områden inom yrkesutbildningen. Initiativ har också tagits till att stödja utvecklingsarbete och försöksverksamhet med datorer som pedagogiskt hjälpmedel på låg- och mellanstadierna.

Mot denna bakgrund finner utskottet att motionärernas yrkande i stort är tillgodosett, varför motion 1987/88:K403 avstyrks.

För elever som är så skoltrötta att tiden i skolan inte längre är meningsfull bör skolan ha ytterligare alternativ, anføres i motion 1987/88:Ub806 (m). Det är därvid angeläget att skolan i särskilda fall kan ordna *anpassad studiegång* och att möjligheterna att vidta en sådan åtgärd görs större (yrkande 12).

Utskottet behandlade samma yrkande vid föregående riksmöte (UbU 1987/88:3, s. 7). Utskottet betonade att anpassad studiegång bör ses som en elevvårdande insats och syfta till en återanpassning av eleven till den normala skolmiljön. Bestämmelser om anpassad studiegång återfinns i grundskoleförordningen 5 kap. 21 §. Skolstyrelsen beslutar om att anpassad studiegång skall anordnas för elev. I SÖ:s föreskrifter (Läroplaner 1988:98) för timplaner i 1980 års läroplan för grundskolan behandlas anpassad studiegång med avseende på avvikelser från gällande timplan. Vidare har SÖ gett allmänna råd för anpassad studiegång i grundskolan (SÖ-FS 1986:1) Där betonas bl.a. att planeringen av den anpassade studiegången bör ske noggrant och i samråd med elev och föräldrar. Konkreta exempel på hur anpassad studiegång kan utformas ges. Något uttalande av riksdagen i enlighet med motionsyrkandet anser utskottet inte vara påkallat, varför motion 1987/88:Ub806 yrkande 12 avstyrks.

Optikerutbildningen tas upp i motion 1987/88:Ub304 (s). Motionärerna konstaterar att utbildningen till legitimerad optiker i Sverige sker i gymnasieskolan, medan den i flera länder bedrivs på högskolenivå. Enligt motionärerna bör *optikerutbildningen* förläggas till högskolan även i Sverige. De studerande skulle därmed få en grundligare utbildning och en möjlighet att forska.

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande.

Nuvarande optikerutbildning är en tvåårig påbyggnadsutbildning efter slutförd minst tvåårig utbildning i gymnasieskolan med tvåårig studiekurs i ämnena svenska och engelska. Gällande kursplan (SÖ, nr G2 85:3 Dnr 728/85:1425) har tillämpats sedan läsåret 1987/88. För att bli legitimerad optiker krävs därutöver genomgång av legitimationskurs för optiker (SÖ, nr G2 85:4, Dnr 728/85:1442). För denna kurs erfordras minst två års allsidig glasögonoptisk yrkespraktik.

Optikerutbildningen kan hänföras till den stora grupp påbyggnadsutbildningar (460 registrerade kurser) som kan komma att påverkas med anledning av riksdagens beslut (prop. 1987/88:102, UbU 1987/88:31, rskr. 1987/88:366) om utveckling av yrkesutbildningen i gymnasieskolan. Regeringen har den 9 juni 1988 gett SÖ i uppdrag att senast den 1 mars 1989 framlägga ett förslag till ny studievägsstruktur för yrkesutbildningen i gymnasieskolan. SÖ har vidare i sin anslagsframställning för budgetåret 1989/90 tagit upp hela planeringsfrågan i vad gäller bl.a. utbudet av påbyggnadsutbildningar.

Utskottet finner det med hänvisning till det anförda inte påkallat att riksdagen nu gör något särskilt uttalande med anledning av motion 1987/88:Ub304, varför den avstyrks.

I motion 1987/88:Ub353 (fp) hemställs att riksdagen beslutar att *konstskolan BASIS* ställs under statlig tillsyn och att den aktuella utbildningen — en ettårig konstutbildning på heltid — förs upp på bilagan till studiestödsförordningen, så att eleverna blir berättigade till statligt studiestöd.

Utskottet hänvisar till riksdagens behandling av regeringens förslag om fristående skolor på gymnasial nivå (prop. 1983/84:118, UbU 1983/84:27 s. 19, rskr. 1983/84:366). Enligt gällande ordning för beslut om statlig tillsyn är det inte riksdagen som bör fatta beslut i ärende av detta slag. Utskottet avstyrker med detta motion 1987/88:Ub353.

Enligt motion 1987/88:Ub810 (vpk) yrkande I bör Karlstads kommun ges särskilda villkor för att kunna utveckla sin skolorganisation med anledning av den nya lärarutbildningen vid bl.a. högskolan i Karlstad. De studerande vid grundskolläraryrkesutbildningen bör få möjlighet att följa den nya lärarutbildningens inverkan på den kommunala skolorganisationen. Ett *samarbetsprojekt rörande grundskolan och grundskolläraryrkesutbildningen* bör därför startas i Karlstads kommun, föreslår motionären.

Enligt utskottets uppfattning finns det inget som hindrar att Karlstads kommun och högskolan i Karlstad samverkar i ett projekt i enlighet med motionärens intentioner. Med hänvisning härtill finner utskottet det inte påkallat att riksdagen gör något särskilt uttalande med anledning av motion 1987/88:Ub810 yrkande I, varför den avstyrks.

Utskottet behandlar slutligen frågan om *förordnandetid för ledamöter och suppleanter i länsskolnämnd* för tiden fr.o.m. den 1 januari 1989.

I skollagen föreskrivs beträffande länsskolnämnd att landstinget skall välja fem av ledamöterna i nämnden och suppleanter för dem. För län med kommun som inte hör till någon landstingskommun gäller särskilda regler.

Utöver de fem ledamöter som landstinget väljer skall finnas ytterligare sex ledamöter. Ledamöter och suppleanter i läns skolnämnd utses för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det när allmänna val till landsting och kommunfullmäktige ägt rum.

I proposition 1988/89:4 om skolans utveckling och styrning har föredraganden på anförda grunder (prop. s. 31) föreslagit att regeringen begär riksdagens medgivande att de ledamöter och suppleanter som skall väljas för tid fr.o.m. den 1 januari 1989 får utses för en av regeringen bestämd kortare tid än tre år.

Utskottet föreslår att riksdagen lämnar det begärda medgivandet. Regeringen bör vidare bemyndigas föreskriva att, om någon ledamot redan har valts för en tid av tre år från ingången av år 1989, valet skall avse den kortare tid som regeringen har föreskrivit.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *arbetsmiljön i skolan*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub201, 1987/88:Ub227, 1987/88:Ub246 yrkande 24, 1987/88:Ub250 samt 1987/88:Ub337 yrkandena 1 och 2,

2. beträffande *skolans brottsförebyggande arbete*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ju31 yrkande 5 delvis, 1987/88:Ub214 och 1987/88:Ub337 yrkande 3,

3. beträffande *utformningen av skolmåltidsverksamheten*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub221, 1987/88:Ub294 yrkande 3, 1987/88:Ub305 yrkande 1, 1987/88:Ub361 yrkande 23 och 1987/88:Ub399,

4. beträffande *försöksverksamhet med ökad grundbemanning i grundskolan*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub242 yrkande 2,

5. beträffande *tillsättning av lärartjänster*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub204,

6. beträffande *resurser för undervisningen på grundskolans mellanstadium*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub806 yrkande 10,

7. beträffande *bidragssystem för hemspråksundervisningen*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub351, 1987/88:Ub360 yrkande 6 samt 1987/88:Ub376 yrkandena 1 och 2,

8. beträffande *skolfrågan i Drevdagen*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub239 och 1987/88:Ub377,

9. beträffande *läsårets förläggning*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub259,

10. beträffande *djurförsök i undervisningen*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub311 och 1987/88:Ub634 yrkande 3,

11. beträffande *pedagogiskt anpassad programvara för grundlägg-*

gande datautbildning

att riksdagen avslår motion 1987/88:K403 yrkande 11,

12. beträffande *anpassad studiegång i grundskolan*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub806 yrkande 12,

13. beträffande *optikerutbildningen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub304,

14. beträffande *konstskolan BASIS*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub353,

15. beträffande *samarbetsprojekt rörande grundskolan och grundskollärautbildningen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub810 yrkande 1,

16. beträffande *förordnandetid för ledamöter och suppleanter i länskolnämnd*

att riksdagen medger sådan avvikelse från dels föreskrifterna i 2 kap. 3 § skollagen (1985/86:1100), dels de av riksdagen beslutade grunderna (prop. 1985/86:10, UbU 1985/86:6, rskr. 1985/86:39) att de ledamöter och suppleanter i länskolnämnderna som skall utses för tiden fr.o.m. den 1 januari 1989 får förordnas för en av regeringen bestämd tid samt bemyndigar regeringen föreskriva att, om någon ledamot redan har valts för en tid av tre år från ingången av år 1989, valet skall avse den kortare tid som regeringen har föreskrivit.

Stockholm den 15 november 1988

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Bengt Silfverstrand (s), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Ingvar Johnsson (s), Berit Löfstedt (s), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilson (fp), Marianne Andersson (c), Eva Goës (mp), Marita Bengtsson (s), Ewa Hedkvist Petersen (s) och Ylva Johansson (vpk).

Reservationer

1. Skolans brottsförebyggande arbete (mom. 2, motiveringen)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Skolan skall" och slutar med "till nytta" bort ha följts av ett stycke med följande lydelse:

Utskottet anser vidare att skolans arbetsmiljö starkt präglas av hur personal, elever och även föräldrar uppfattar skolans huvuduppgift. Genom en precisering av mål och en fokusering på goda kunskaper och färdigheter ställs krav på en arbetsdisciplin som i sig är fostrande och som därvid motverkar våldstendenser och mobbing.

Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att kostvanorna har stor betydelse för folkhälsan. Goda kost- och matvanor måste införas tidigt i såväl hemmen som skolan i samband med skollunchen. Tyvärr har våra kostvanor genomgått en förändring till det sämre under de senaste decennierna. Fasta måltidsvanor förekommer inte längre. Sortimentet av livsmedel har också förändrats i riktning mot en ökad förädlingsgrad.

I många kommuner utsätts skollunchen för klagomål. Orsakerna kan vara flera. En vanlig orsak är att skolluncherna tillagas i stora centralkök och att distributionen och hanteringen av maten medför alltför långa varmhållningstider, vilket försämrar matens utseende, smak och näringsvärde. Utskottet vill dock peka på att vissa kommuner i landet har högt uppställda mål för skolmåltidsverksamheten — för såväl skolmatens sammansättning och näringsvärde som matsalsmiljön.

Enligt utskottets uppfattning är en schemaläggning av skollunchen angelägen, och SÖ bör få i uppdrag att följa utvecklingen i kommunerna. Utifrån en kostnadsaspekt bör SÖ även få i uppdrag att tillsammans med Svenska kommunförbundet söka åstadkomma en basstandard för skolmåltider. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *utformningen av skolmåltidsverksamheten*
att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub305 yrkande 1, 1987/88:Ub361 yrkande 23 och 1987/88:Ub399, med anledning av motion 1987/88:Ub221 och med avslag på motion 1987/88:Ub294 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Utformningen av skolmåltidsverksamheten (mom. 3)

Ylva Johansson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att eleverna i skolan bör få näringsriktig och varm mat vid skollunchen. Tyvärr är bristerna stora i dessa avseenden i flera kommuner. Besparingarna i kommunerna har gått ut över skolmatens kvalitet och sammansättning. Förutom otillräckliga resurser för inköp av råvaror har centraliseringen av tillagningen av skolmaten medfört försämrad matkvalitet. Knappa resurser till måltidspersonal och dålig miljö i skolmatsalarna är andra problem.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det i skollagen 4 kap. 15 § (grundskolan) resp. 5 kap. 14 § (gymnasieskolan) skall skrivas in att eleverna utan kostnad skall ha tillgång till skolmåltider motsvarande minst en tredjedel av det dagliga näringsbehovet. Regeringen bör lägga fram förslag till komplet-

tering av skollagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

1988/89:UbU4

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *utformningen av skolmåltidsverksamheten* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub294 yrkande 3 och med avslag på motionerna 1987/88:Ub221, 1987/88:Ub305 yrkande 1, 1987/88:Ub361 yrkande 23 och 1987/88:Ub399 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Bidragssystem för hemspråksundervisningen (mom. 7)

Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "för invandrabarnen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att ett nytt samlat resurssystem bör omfatta bidraget till hemspråksundervisning i grundskolan och bidraget till hemspråksträning i förskolan. En samlad resurs skulle underlätta för kommunerna att göra en mer långsiktig planering av stödet till enskilda invandrabarn. För att uppnå en så god språkutveckling som möjligt är det enligt utskottets uppfattning viktigt att hemspråksundervisningen börjar vid tidig ålder. En samlad resurs skulle ge möjlighet att förstärka undervisningen i förskolan. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om att slå samman statsbidraget till hemspråksundervisning i grundskolan och statsbidraget till hemspråksträning i förskolan.

dels att mom. 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *bidragssystem för hemspråksundervisningen* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub360 yrkande 6 och med avslag på motionerna 1987/88:Ub351 samt 1987/88:Ub376 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Anpassad studiegång i grundskolan (mom. 12)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "yrkande 12 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet är av den uppfattningen att anpassad studiegång som bestäms i samråd med elev och föräldrar och som är noggrant planerad är en lämplig åtgärd i grundskolan. Den har till syfte att ge skoltrötta elever möjlighet att få en sysselsättning utanför den vanliga skolmiljön. Efter ett sådant skoluppehåll kan det kännas lättare för dessa elever att återuppta studierna. I så stor utsträckning som möjligt bör anpassad studiegång för enskilda elever kopplas samman med skolans övriga verksamhet beträffande praktisk arbetslivsorientering (prao). Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att mom. 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *anpassad studiegång i grundskolan*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub806 yrkande 12 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Konstskolan BASIS (mom. 14)

Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Carl-Johan Wilson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "motion 1987/88:Ub353" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion 1987/88:Ub353 att konstskolan BASIS bör ställas under statlig tillsyn så att eleverna i den ettåriga konstutbildningen på heltid kan få statligt studiestöd. Utskottet vill erinra om att en tidigare framställning från skolans sida i denna fråga har remitterats till SÖ, länskolnämnden i Stockholms län och konsthögskolan i Stockholm. Samtliga remissorgan har tillstyrkt konstskolans framställning i vad gäller statlig tillsyn. I SÖ:s yttrande anförs bl.a. följande.

Utbildningen vid konstskolan BASIS kompletterar specialkursen "Bild och form" inom gymnasieskolan som förberedande konstnärlig utbildning. Enligt uppgifter i akten lägger skolan stor vikt inte bara vid rent teknisk färdighet utan även vid personlighetsutvecklande inslag.

I detta fall ser SÖ det som naturligt att skolan i första hand kommer ifråga för statlig tillsyn för att erfarenheter av skolans verksamhet skall kunna vinnas — — —

Mot denna bakgrund finner utskottet det motiverat att riksdagen beslutar att konstskolan BASIS skall ställas under statlig tillsyn i enlighet med motion 1987/88:Ub353. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att mom. 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *konstskolan BASIS*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub353 som sin mening
ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Resurser för undervisningen på grundskolans mellanstadium (mom. 6)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anför:

Vi hänvisar till vårt förslag i betänkandet UbU 1987/88:14 (s. 27) om att 120 milj.kr. bör överföras från anslaget Särskilda insatser inom skolområdet till grundskoleanslaget för att skapa en bättre arbetssituation för elever och lärare på grundskolans mellanstadium.

2. Bidragssystem för hemspråksundervisningen (mom. 7)

1988/89:UbU4

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anför:

Vi har tidigare redovisat vår uppfattning i denna fråga, nämligen i utbildningsutskottets betänkande UbU 1987/88:6 reservation 2.

3. Skolfrågan i Drevdagen (mom. 8)

Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilson (fp) och Eva Goës (mp) anför:

Vi har i andra sammanhang lämnat förslag om ett elevrelaterat statsbidragssystem för grundskolan. Med ett sådant system skulle problem liknande Drevdagens inte behöva uppstå.

4. Skolfrågan i Drevdagen (mom. 8)

Eva Goës (mp) anför:

Miljöpartiet de gröna avser att under den allmänna motionstiden i januari månad 1989 föreslå ett särskilt stöd till glesbygdsskolor.

5. Förordnandetid för ledamöter och suppleanter i länskolnämnd (mom. 16)

Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anför:

Frågan om länskolnämndernas sammansättning behandlas ytterligare i propositionen om skolans utveckling och styrning (prop. 1988/89:4). Vi kommer vid behandlingen av den delen av propositionen att i denna fråga hävda en annan uppfattning än den som framförs i propositionen.

